AVİM Yorum • No: 2025 / 43 • Mayıs 2025

GÜNEY KAFKASYA'DA İKİLİ İLİŞKİLER VE ÜÇÜNCÜ DEVLETLERİN MÜDAHALESİ

Selenay Erva YALÇIN

Analist

Ermenistanın Güney Kafkasyadaki komşularıyla ikili ilişkileri ve bu ilişkileri geliştirmeye dair yapılan karşılıklı müzakereler, son yılarda bölge politikasını belirleyen ve etkileyen başat unsur olarak öne çıkmaktadır. Azerbaycan ile barış antlaşması ve Türkiye ile normalleşme süreçlerinin tarafı olan Ermenistan, yakın tarihte iki ülke ile de zaman zaman farklı sebeplerden anlaşmazlık yaşamıştır. Bölgedeki tüm ülkelerin bu süreçleri yürütürken nihai hedefi barış, refah ve istikrarın sağlanmasıdır. Bu taraflar için ortak çıkarlar oluşturmaktadır.

Batı basınında, Türkiye ve Azerbaycanın çıkar ortaklıkları iyi niyetli olmayacak şekilde taraflı yorumlanmakta ve yanılgıya sebebiyet vermektedir. Bölge için ortak çıkar; ilişkilerin normalleşmesi, barış ve istikrarın sağlanmasıdır. Bununla ilgili olarak belirtmek gerekir ki, Azerbaycan ile Ermenistan, 44 Gün Savaşından sonra ateşkes antlaşması ile başlayan bir barış sürecinin aktörleri olmuşlardır. Ateşkes antlaşmasından günümüze kadar gelen süreçte taraflar bazı üçüncü ülkelerin müdahalesine karşı olduklarını defaatle belirtmişlerdir. Günümüzde barış antlaşmasının nihai metni üzerinde mutabakat sağlanmıştır.[1] İlişkilerin normalleşmesi sürecinde üçüncü tarafların müdahalesine gerek olmadığı, Azerbaycan-Ermenistan arasındaki barış antlaşması örneğinde açıkça görülebilecektir. Taraflar, ikili ilişkilerini yalnızca kendi içlerinde geliştirmek konusunda kararlı olmuşlar ve üçüncü devletlerin müdahalesini sürecin dışında tutmayı tercih etmişlerdir. Gelinen noktada barış antlaşmasının maddeleri üzerinde mutabakat sağlanması göstermektedir ki; Ermenistanın komşularıyla ikili ilişkileri kışkırtıcı etkilerden azade olduğunda, müşterek menfaatlerin bulunması ve uygulanma konusunda mutabakat sağlanması imkân dâhilindedir.

Ortak çıkarların sağlanmasına ve bölgede barış, refah ve istikrara giden yolda Ermenistan tarafından gelecek somut hareketlere duyulan ihtiyaç ise varlığını korumaktadır. Azerbaycan açısından, uluslararası hukuk ve modern devletlerarası ilişkiler gereğince, sorun olarak öne sürülen gerekçeler hususunda henüz bir gelişme sağlanamamıştır.[2] Azerbaycanın Nahçıvana çıkan koridor ile anayasa değişikliği açısından öne sürdüğü talepler, hukuktan ve barıştan yana her devletin sağduyuyla ve tarafsızca yaklaşması halinde haklılığını görebileceği unsurları kapsamaktadır.

Benzer bir durumun Türkiye-Ermenistan ilişkileri açısından da geçerli olduğunu vurgulamak gerekir. Bilindiği üzere diaspora başta olmak üzere Batılı etkenler Türkiye ve Ermenistanın ikili ilişkilerinin gelişmesine ve normalleşme sürecine karşı bir tavır içindedirler. Bu hususta devamlı olarak çeşitli propaganda araçları vasıtasıyla halkı galeyana getirmeye ve taraf devletler arasındaki mesafeyi açmaya çalışmaktadırlar. Ermenistan, normalleşme sürecinde Türkiyeye güven sağlayacak ve süreci ilerletecek somut hareketleri bu baskı altında gerçekleştirmekten uzak kalmaktadır. Ermenistanın; barıştan yana olmayan bu unsurları dışarıda bırakma konusunda göstermesi beklenen kararlı tavır, Azerbaycan örneğinde olduğu gibi, ortak bir noktada buluşulmasının en önemli koşullarından biri olarak görünmektedir.

Türkiye, Ermenistan ile normalleşmeyi samimiyetle arzu etmektedir. Ermeni diasporasının şiddetle karşı çıktığı bu süreç, hem Türkiye hem de Ermenistan hükümetleri tarafından önemle takip edilmektedir. Bölgenin istikrarı açısından önem arz eden bu süreç, en çok da ekonomik yönüyle öne çıkmaktadır. Ticaret ve enerji alanlarında sağlanacak iş birlikleri, Ermenistan ekseninde büyük öneme sahiptir. Komşuluk ilişkilerinin iyileştirilmesi için vazgeçilmez olan süreç, karşılıklı müzakereler ile ilerletilmeye çalışılmaktadır. Bu hususta, günümüzdeki durum ele alındığında, Ermenistanın güven verici somut adımlara olan uzaklığı Türkiye için bir çekince kaynağıdır. Görüldüğü üzere Ermenistanın günümüzde hem Azerbaycan hem de Türkiye ile geliştirmeye çalıştığı ilişkiler bakımından Batı ve diaspora etkisinde kalarak somut hareketler sergilemekten çekinmesi süreçler açısından zedeleyici niteliktedir.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, Ermenistanın Türkiye ve Azerbaycan ile ilişkileri birbirinden bağımsız ve farklı yönlerde ilerlemektedir. İki sürece de üçüncü tarafların müdahalesi istenmemekte, bu konudaki mutabakat süreçlerin başından beri geçerliliğini korumaktadır. Azerbaycan ile barış antlaşması sürecinde, maddeler üzerinde mutabakat sağlanabilmesinin en önemli etkenlerinden biri de şüphesiz üçüncü devletlerin müdahalesi olmaksızın yürütülen müzakerelerdir.

Geçtiğimiz ay düzenlenen Antalya Diplomasi Forumunda Güney Kafkasyadaki üç ülkenin, Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistanın, dışişleri bakanı düzeyindeki katılımıyla Güney Kafkasyada Bölgesel İş Birliği İçin Zorluklar ve Fırsatlar konulu bir panel düzenlenmiştir.[3] Söz konusu panel, bölgenin kendi sorunlarını kendi içinde çözmesine dair üç ülke tarafından da varılan mutabakatın güzel bir örneği niteliğindedir. Bölge dışı devletlerin müdahalesi olmadan yürütülecek müzakere süreçleri, Güney Kafkasyada sağlanması hedeflenen barış, refah ve istikrar için bir anahtardır.

Sonuç olarak, bölgede normalleşme ve iyi komşuluk ilişkilerinin tesisi ile finansal ve politik desteğini kaybedecek olan diasporanın radikal örgütleri için alarm zilleri çalmaktadır. Çıkarcı kesimlerin tahrikinin, hem barış sürecini hem de normalleşme sürecini hedef almakta olduğu, bu yolla da bölge refah ve istikrarını baltaladığı bilinen bir gerçektir. Bölgenin gelişmesini ve değişmesini istemeyen, kavgadan ve nefretten beslenen, hiçbir taraf için fayda sağlamayan bu görüşlerin göz ardı edilmesi ve dikkate alınmaması gerekmektedir. Keza Güney Kafkasyada bölge dışı devletlerin de, ikili ilişkiler bağlamında müzakere süreçlerine müdahalesinin önlenmesi; şüphesiz Gürcistan, Azerbaycan,

Ermenistan ve Türkiye açısından müşterek menfaatler olan barış, refah ve istikrarın tesisi için vazgeçilmez niteliktedir.

*Görsel: *Anadolu Ajansı*

[1] Azerbaycan: Ermenistan'la Barış Anlaşması Maddeleri Üzerinde Uzlaştık, TRT Haber, 13 Mart 2025, https://www.trthaber.com/haber/dunya/azerbaycan-ermenistanla-baris-anlasmasi-maddeleri-uzerinde-uzlastik-900666.html.

[2] Ruslan Rehimov, David Kachkachishvili, Antalya Diplomasi Forumu'nda Güney Kafkasya'nın barış, işbirliği ve kalkınma olanakları ele alındı, Anadolu Ajansı, 12 Nisan 2025, https://www.aa.com.tr/tr/gundem/antalya-diplomasi-forumunda-guney-kafkasyanin-baris-isbirligi-ve-kalkinma-olanaklari-ele-alindi/3536301.

[3] Ruslan Rehimov, David Kachkachishvili, Antalya Diplomasi Forumu'nda Güney Kafkasya'nın barış, işbirliği ve kalkınma olanakları ele alındı, Anadolu Ajansı, 12 Nisan 2025, https://www.aa.com.tr/tr/gundem/antalya-diplomasi-forumunda-guney-kafkasyanin-baris-isbirligi-ve-kalkinma-olanaklari-ele-alindi/3536301.

Yazar Hakkında :

Selenay Erva YALÇIN, 2020 yılında başladığı Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesinden 2024 yılında mezun oldu. 2023 yılının Aralık ayında Avrasya İncelemeleri Merkezinin (AVİM) uygulamalı eğitim programını tamamladı. Ocak 2024 □□□ AVİM □□□ misafir araştırmacı olarak çalışmaya başlayan Yalçın, Mart 2025 itibariyle analist olarak görevine devam etmektedir. Halihazırda Hacettepe Üniversitesi Kamu Hukukunda yüksek lisansına devam eden Yalçın, AVİM □□□ soykırım hukuku ve Türk-Ermeni ilişkileri alanında çalışmalar yapmaktadır.

Atıfta bulunmak için: YALÇIN, Selenay Erva. 2026. "GÜNEY KAFKASYA'DA İKİLİ İLİŞKİLER VE ÜÇÜNCÜ DEVLETLERİN MÜDAHALESİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2025 / 43. Mayıs 07. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/GUNEY-KAFKASYA-DA-IKILI-ILISKILER-VE-UCUNCU-DEVLETLERIN-MUDAHALESI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır